

TRANSPARENCY INFO

Anticorupție în
mediul de afaceri.
Instrumente și bune
practici internaționale

TRANSPARENCY INTERNATIONAL ROMÂNIA

Prezentul newsletter este elaborat în cadrul proiectului "Creșterea rolului sistemului judiciar în prevenirea corupției în mediul de afaceri", finanțat din FONDUL PENTRU RELAȚII BILATERALE.

În acest număr :

Context

p.4

Viziunea Transparency International România pentru un mediul de afaceri integru

p.5

Barometrul Global al Corupției

p.6

Oamenii se tem să vorbească deschis împotriva corupției

p.6

Recomandările Transparency International

p.8

Informații cheie despre România

p.9

Recomandările Transparency International România

p.10

Cadrul normativ și instituțional norvegian de prevenire și combatere a corupției

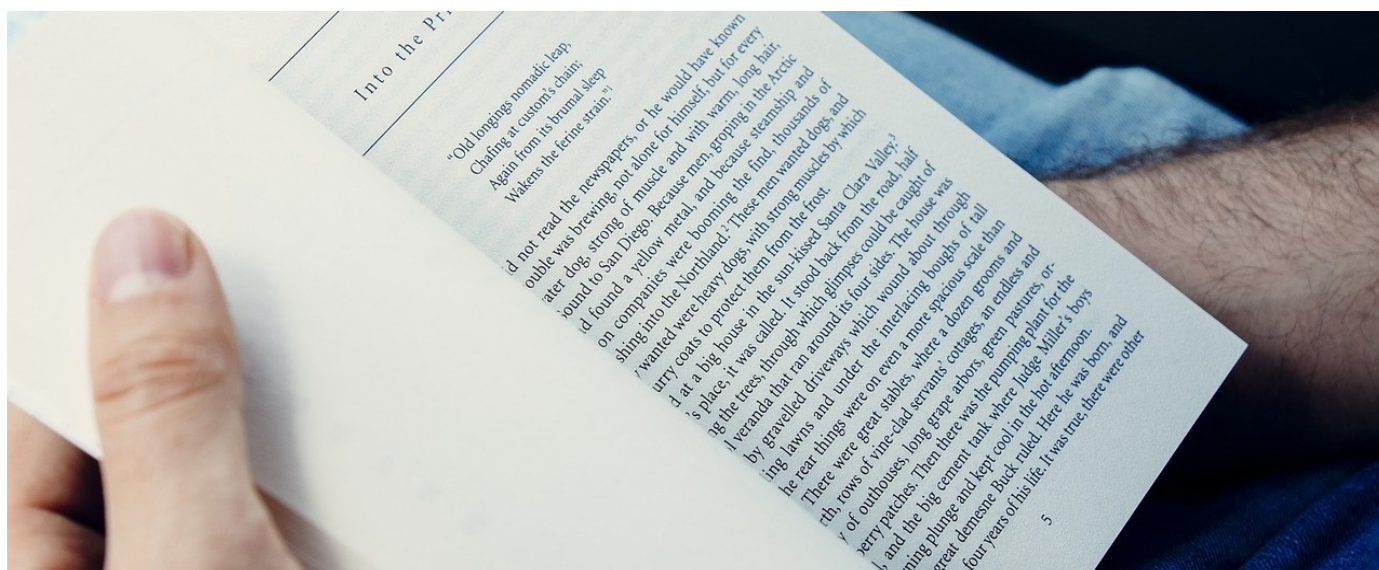
p.12

Evenimente

p.14

Referințe

p.15

Context

Corupția afectează concurența, împiedică performanța companiilor și îngreunează dezvoltarea economică a comunităților în care acestea își desfășoară activitatea, creând costuri nejustificate pentru oameni și companii deopotrivă. Pentru un mediu de afaceri sănătos sunt necesare eforturi susținute, atât din partea sectorului public cât și al celui privat, pentru a preveni corupția în toate formele sale și pentru a permite dezvoltarea afacerilor profitabile și stabile.

Eurobarometrul din 2015 despre atitudinea privind corupția în UE relevă că țara noastră se află peste media europeană. Enunțul: "mita și relațiile reprezintă adesea cea mai ușoară cale de a obține servicii publice" este aprobat în medie de 64% dintre cetățenii UE, respectiv 76% dintre români. Ediția din 2016 a Barometrului Global al Corupției arată că România a înregistrat cea mai mare rată din Uniunea Europeană în ceea ce privește plata mitei. 29 % dintre gospodăriile românești au recurs la mită pentru a-și facilita accesul la servicii publice, media fiind de 6,7% la nivelul UE.

Având în vedere că nivelul corupției afectează în mod direct standardul de viață al cetățenilor, mediul public, dar și mediul de afaceri, Strategia Națională Anticorupție (SNA) 2016-2020 are printre obiectivele specifice "creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în mediul de afaceri, promovarea unui mediu de afaceri concurențial, corect și integru".

Totodată, în cadrul Summitului Anti-corupție de la Londra care a avut loc în acest an, Guvernul României și-a asumat o serie de angajamente cu scopul de a intensifica eforturile de prevenire și combatere a corupției atât în sectorul public cât și în mediul privat. De exemplu, pentru asigurarea transparenței și competitivității în procedurile de achiziții publice, printre angajamentele asumate la Londra se numără crearea unui sistem de bonificație pentru ofertanții care au dat dovadă de integritate în derularea activităților economice.

Fenomenul corupției nu afectează doar administrația publică ori bugetul de stat, ci ea are impact major asupra modului în care funcționează mediul economic, prin stabilirea unor norme de comportament care sunt în fapt ilegale și imorale.

WHAT DO PEOPLE THINK ABOUT CORRUPTION?

VICTIMS ARE INTIMIDATED INTO SILENCE

2 in 5

who do report corruption suffer retaliation

#SpeakUp

 TRANSPARENCY INTERNATIONAL
the global coalition against corruption

Viziunea Transparency International România pentru un mediu de afaceri integru

Viziunea Transparency International România pornește de la ideea că sectorul privat joacă un rol cheie în modelarea felului în care societatea răspunde fenomenului de corupție, având în vedere că un mediu de afaceri curat, integru și transparent poate contribui decisiv la dezvoltarea economică a României.

Construirea integrității în mediul de afaceri este o provocare atât pentru companii cât și pentru stakeholderi. Pentru crearea unei culturi a integrității sunt necesare eforturile conjugate ale acestora – este unica soluție pentru a genera creștere economică sustenabilă și dezvoltarea sănătoasă a societății în general.

Politica de față vine să ofere o viziune coerentă în ceea ce privește managementul integrității și conformității la nivelul întreprinderilor publice (regii autonome și companii cu capital de stat), punând bazele unor principii generale de guvernare corporativă. Obiectivul final este acela de a crește performanța întreprinderilor publice nu prin supra-reglementare, prin întărirea constrângerilor de ordin juridic, ci prin dezvoltarea unor instrumente de transparentizare a acestor organizații și prin dezvoltarea unor mecanisme interne menite să determine un comportament moral din partea tuturor angajaților și managementului.

Barometrul Global al Corupției

Oamenii se tem să vorbească deschis împotriva corupției

Transparency International a lansat în 16 noiembrie Barometrului Global asupra Corupției 2016, sondaj care oferă o perspectivă a publicului larg cu privire la corupție și impactul ei asupra vieții oamenilor, incluzând experiența personală privind mita.

În vederea realizării barometrului, Transparency International a discutat cu aproape 60.000 de cetățeni din 42 de state din Europa și Asia Centrală cu privire la experiențele lor legate de corupție în activitățile cotidiene. Raportul *People and Corruption: Europe and Central Asia – Oamenii și corupția: Europa și Asia Centrală* face parte din seria Barometrul global al Corupției.

Prezentăm doar câteva dintre cele mai interesante informații rezultate:

- ⇒ Una din trei persoane care locuiesc în Europa și Asia Centrală consideră corupția una dintre cele mai mari probleme cu care țara lor se confruntă.
- ⇒ Aproape o treime dintre cetățenii din regiune cred că funcționarii guvernamentali și parlamentari sunt foarte corupți, iar majoritatea celor intervievați sunt de părere că guvernele lor nu depun suficiente eforturi pentru a opri corupția.
- ⇒ 53 % dintre cetățenii Uniunii Europene susțin că guvernele lor au eșuat să combată corupția.

⇒ 56% din cetățenii statelor din fosta Uniune Sovietică susțin că guvernele lor au eșuat în eforturile de a combate corupția. Cele mai vehemente au fost părerile cetățenilor împotriva guvernelor lor din: Ucraina (86 %), Moldova (84 %), Bosnia și Herțegovina (82 %) și Spania (80 %).

Accesul la serviciile publice

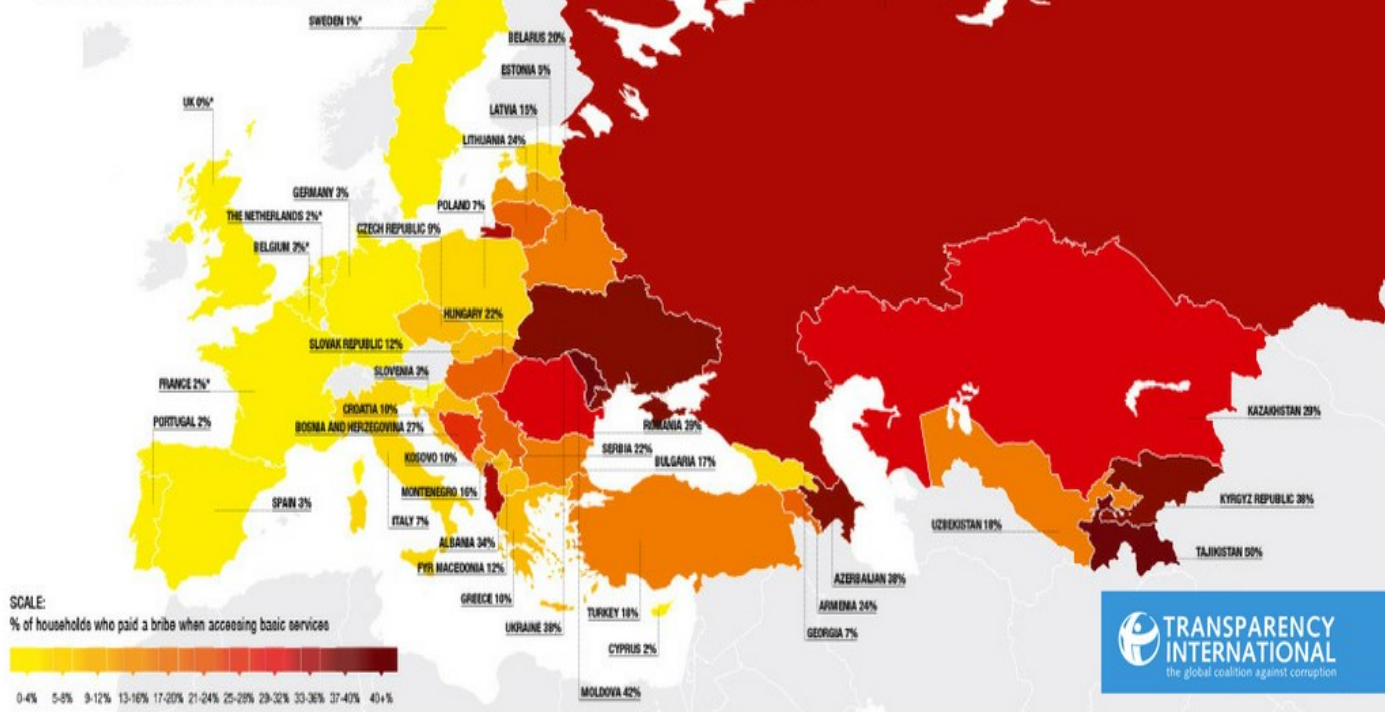
În medie, una din șase gospodării a plătit mită când au accesat servicii publice.

Deși mai puține gospodării au plătit mită pentru serviciile publice în statele membre UE, rata crește semnificativ pe măsură ce înaintăm către statele din est.

Cele mai mari rate au fost înregistrate în Tadjikistan (50%), Moldova (42 %), Azerbaidjan, Republica Kîrgîzstan și Ucraina (38 %).

România a înregistrat cea mai mare rată din UE în ceea ce privește plata mitei. 29 % dintre gospodăriile românești au recurs la mită pentru a-și facilita accesul la servicii publice, media fiind de 6,7% la nivelul UE.

BRIBERY RATES ACROSS EUROPE AND CENTRAL ASIA

„Corupția este o problemă majoră în toată regiunea Europa – Asia Centrală. În statele UE, mulți cetățeni observă cum cei înstăriți și funcționarii folosesc sistemul în avantaj personal”

José Ugaz, Președintele Transparency International

„Prin poziția lor la vârful piramidei, elitele corupte și oligarhii sunt greu de dat la o parte. Dar cu toții am fost martorii că acest lucru este posibil dacă oamenii împreună cer standarde mai

ridicate de la conducătorii lor și justiția acționează independent pentru a-i ține pe aceștia permanent responsabili și răspunzători”, a adăugat Ugaz.

Din rezultatele Barometrului rezultă că 30% dintre cetățenți nu raportează cazurile de corupție pentru că se tem de consecințe, iar doi din cinci avertizori de integritate s-au confruntat cu represalii ca urmare a avertizării lor.

Puțini cetățeni cred că pot să contribuie la oprirea corupției în țara lor. Mai puțin de jumătate (47%) dintre locuitorii statelor Uniunii Europene simt că pot face diferența în lupta împotriva corupției, iar această rată scade la o treime (31%) în Comunitatea Statelor Independente.

Recomandările Transparency International

Transparency International face patru recomandări cheie guvernelor din Europa și Asia Centrală pentru reducerea corupției politice:

- ⇒ Să aibă norme transparente cu privire la lobby și un registru public al lobbyului, astfel încât deciziile de politică publică să poată fi mai bine monitorizate.
- ⇒ Să asigure independența justiției, cu precădere în statele candidate la UE și cele din CSI, prin reducerea influenței executivului asupra sistemului judiciar și a organelor de cercetare, și inclusiv sisteme transparente și obiective de numire, transfer și destituire a magistraților.
- ⇒ Să adopte și să aplice o legislație comprehensivă de protecție a avertizorilor de integritate.
- ⇒ Să sprijine avertizorii de integritate și pe cei care raportează corupția și să ofere răspunsuri adecvate pentru dezvăluirilor lor.

EUROPE AND CENTRAL ASIA

WHAT DO PEOPLE THINK ABOUT CORRUPTION?

REPORT HIGHLIGHTS

CORRUPTION SEEN AS ONE OF THE BIGGEST CHALLENGES FACING COUNTRIES

1 in 3

citizens think corruption is one of the main problems facing their country

GOVERNMENTS ARE DOING A POOR JOB FIGHTING CORRUPTION IN THE PUBLIC SECTOR

53%

say their government is doing poorly

23%

say their government is doing well

MEMBERS OF PARLIAMENT AND GOVERNMENT OFFICIALS ARE SEEN AS THE MOST CORRUPT

Nearly

1 in 3

say that government officials and lawmakers are mostly or entirely corrupt

POLITICAL INFLUENCE

Nearly

3 in 5

think that wealthy individuals have too much undue influence over government decisions.

SOME HOUSEHOLDS NEED TO BRIBE FOR ACCESS TO PUBLIC SERVICES

1 in 6

households have paid a bribe in the last year

VICTIMS ARE INTIMIDATED INTO SILENCE

Only

1 in 5

bribe payers report the incident

2 in 5

who do report corruption suffer retaliation

30%

fear retaliation if they speak out about corruption

Almost a third say people in the region don't report corruption because they fear the consequences.

Informații cheie despre România

O analiză corectă a disparităților între agenda politică, agenda media și agenda publicului arată că pentru ieșirea din cercul vicios trebuie spuse adevăruri și cerute explicit acțiuni și atitudini.

“După ce am citit rezultatele și am evaluat datele care stau la baza corelațiilor am constatat că în România este o prăpastie enormă între discursul public sau tribuna publică de acuzare/revendicare și nevoia concretă a societății”.

Victor Alistar - directorul Transparency International România

Conform metodologiei studiului Barometrul Global al Corupției, acesta oferă o perspectivă bogată a experienței personale a oamenilor cu privire la corupție, precum și punctele lor de vedere cu privire la situația din țară. Din analiza de profunzime a datelor și din corelările primare se observă că în cazul datelor reprezentative pentru România, există câteva aspecte care ar trebui să determine o acțiune energetică la nivelul societății:

⇒ Tinerii în general solicită o organizare socială în mediul public dar și cel de afaceri care să nu mai condiționeze accesul la servicii și/sau carieră de existența unor mecanisme relaționare

- ⇒ Capacitatea instituțiilor publice dar și a companiilor de a genera un mediu real de integritate este neperformantă și, în ciuda eforturilor anticorupție ale instituțiilor de aplicare a legii din România, 1/3 dintre utilizatori trebuie să plătească mită pentru acces la serviciile destinate lor.
- ⇒ Companiile din România, inclusiv cele de servicii de utilități, nu și-au îmbunătățit climatul de integritate internă și în interfața cu publicul.
- ⇒ Administrația publică nu a reușit să își transforme conduita și modalitățile de interacționare cu cetățenii și, deși sunt temeri de decizie, la procedurile de rutină se contată aceleași practici de facilitare a serviciilor publice.
- ⇒ Rata mică de răspuns la oportunitatea și eficacitatea raportării corupției arată pe de o parte că acele rețele protejate pot acționa fără ca răspunsul de aplicare a legii să vină prompt și pe de altă parte faptul că la nivel de prevenție, mecanismele de remedii interne nu funcționează nici în administrație, nici în companiile de furnizare a serviciilor către public.
- ⇒ De asemenea faptul că (în România mai mult decât în alte țări) victimele sunt intimidare să nu raporteze sau să protesteze împotriva corupției arată că mecanismul de sancționare are limitări logice sau de practică unitară.

Recomandările Transparency International România

Față de aceste constatări se impune pentru cadrul specific românesc ca principalii factori de responsabilitate și progres social să acționeze consistent:

- ⇒ Guvernul: să impună mecanisme evaluabile participativ de creștere a integrității publice în instituțiile administrației publice centrale și locale (prin standardizare, training și open data);
- ⇒ Mediul de afaceri (cu precădere întreprinderile cu servicii către public) trebuie să depășească mediul formal de conformitate constând în declarațiile de valori și standarde, și să internalizeze în mod real la nivelul operațiunilor aceste standarde și declarații de valori.
- ⇒ Mediul asociativ public (FALR) și cel privat (Patronate, asociații de afaceri, camere de comerț, etc.) trebuie să treacă la promovarea integrității în rândul membrilor, inclusiv certificările de integritate, și la un management activ de etică și integritate cu rezultate evaluabile de business.
- ⇒ Societatea civilă românească trebuie să treacă de la abordarea pe exemple la abordarea pe problemă mult mai echilibrată și nepartizantă, pentru a atrage suportul publicului larg în demersul anticorupție. Legitimitate și credibilitate sunt capitalurile pe care ONG-urile trebuie să le dovedească pentru antreprenorialul social anticorupție.
- ⇒ În contextul global economic și de securitate este absolut necesar ca societatea românească să își definească prioritățile ce decurg din contractul social și să își întărească capacitatea de competitivitate. Integritatea publică și în mediul de afaceri, și satisfacția actorilor sociali față de actualul sistem de organizare și decizie sunt cheie pentru capacitatea comună de răspuns ca societate, economie și stat la provocările zilei.

WHAT DO PEOPLE THINK ABOUT CORRUPTION?

CORRUPTION SEEN AS ONE OF THE BIGGEST CHALLENGES FACING COUNTRIES

1 in 3

citizens think corruption is one of the main problems facing their country

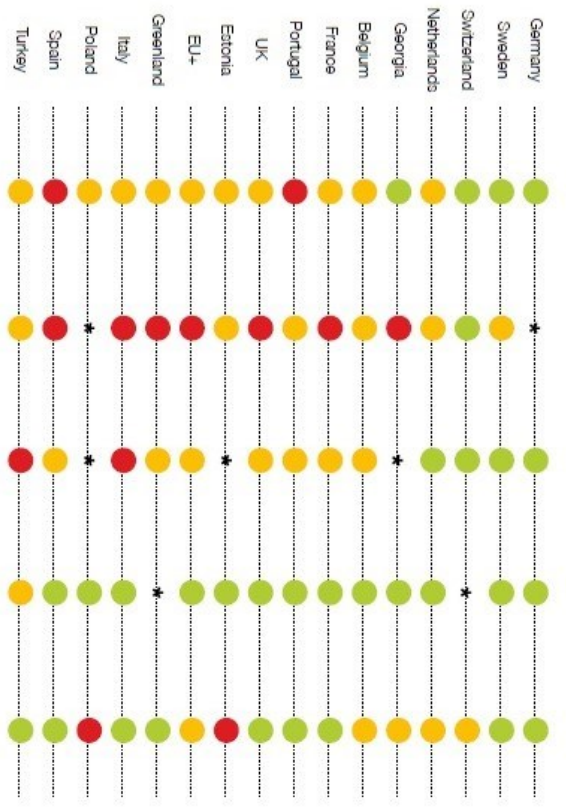
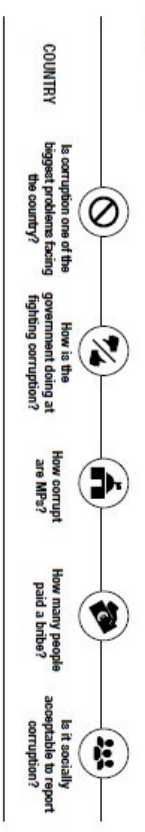

OVERVIEW OF CORRUPTION — A CITIZEN SCORECARD

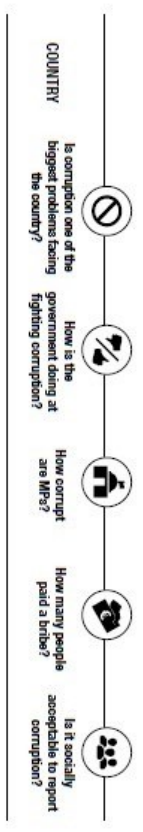
The anti-corruption performance of the government and the country's corruption risks are rated by citizens as:

- Negative/High risk
- Moderate/Medium risk
- Positive/Low risk

This infographic summarises the country results for five key corruption questions presented in this report. For each question, countries are categorised as either red, amber or green depending on how positively or negatively respondents from that country responded. Countries are ordered from those who score the best according to their citizens to those who score the worst. See the methodology note for the full description of how the colours are assigned.

* These groupings are meant to be indicative, and regionally contextual. It is important to keep in mind that they are based on the subjective perceptions and experiences of citizens in each country/rather than on an assessment against a common objective benchmark.
* is used where there was high levels of don't know response or when the question was not asked in that country.

Cadrul normativ și instituțional norvegian de prevenire și combatere a corupției

Norvegia este statul considerat ca având unul dintre cele mai robuste sisteme instituționale atât prin prisma resurselor de care instituțiile lui dispun, cât și prin independența și responsabilitatea de care dau dovadă. Acest lucru este confirmat atât de Rapoartele Sistemului Național de Integritate elaborate și promovate de Transparency International, cât și de rapoartele elaborate de Grupul Statelor Împotriva Corupției (GRECO).

Conform rezultatelor ultimului Indice de Percepție a Corupției, în 2015, Norvegia se afla pe poziția a cincea dintr-un număr de 168 de state incluse în studiu, cu un scor de 87 de puncte din 100. Sistemul judiciar norvegian este considerat cel mai puțin corupt din ansamblul instituțiilor norvegiene evaluate de Barometrul Global al Corupției din 2013. În același studiu, mediul de afaceri se bucură de încrederea a 59% dintre norvegieni, companiile norvegiene nefiind însă ferite de corupție și consecințele negative ale acesteia. Integritatea în mediul de afaceri și eforturile susținute anticorupție reprezintă în același timp o obligație legală și etică către care mediul de afaceri în general nu direcționează foarte multe resurse.

Cu toate acestea, cele mai multe companii norvegiene dezvoltă și implementează programe menite să combată corupția și să asigure un climat organizațional bazat pe valori și principii etice. Această situație se datorează și cadrului nor-

mativ și instituțional norvegian de prevenire și combatere a corupției.

Codul Penal norvegian instituie răspunderea penală a companiei pentru faptele de corupție comise de persoanele care acționează în numele ei și incriminează: corupția în care sunt implicați funcționari publici norvegieni și actorii privați, corupția în care sunt implicați funcționari publici străini în Norvegia și actorii privați și complicitatea la acte de corupție.

Cadrul normativ norvegian în domeniul combaterii corupției este completat de Legea împotriva Spălării Banilor și Finanțării Teroriste (Hvitvaskingsloven), Legislația privind condițiile de muncă (Arbeidsmiljøloven) care prevede mijloacele de protecție a avertizorilor de integritate atât din instituțiile publice, dar și din mediul privat și Lega Partidelor Politice care instituie cadrul de monitorizare pentru finanțările politice. La acestea se adaugă Legea compensației pentru delictive (Skadeserstatningsloven), Lega administrației publice (Forvaltningsloven) și Legea concurenței (Konkurranseloven). Nu în ultimul rând, implementarea Directivei UE cu privire la achizițiile publice a creat condițiile excluderii de la procedurile de achiziție pentru operatorii economici condamnați pentru infracțiuni economice și corupție, acestea regăsindu-se în actuala legislație norvegiană privind achizițiile publice (Lov om offentlige anskaffelser).

Norvegia este membră sau semnatară celor mai recunoscute organizații și convenții internaționale privind combaterea corupției, printre care Convenția Națiunilor Unite Împotriva Corupției, Convenția OCDE împotriva mitei, Convențiile Penală și Civilă împotriva Corupției ale Consiliului Europei și Grupul Statelor Împotriva Corupției (GRECO).

Autoritatea Națională pentru Cercetarea și Urmărirea Penală a Infracțiunilor Economice și de Mediu, Økokrim alături de inspectoratele de poliție locală este responsabilă pentru investigarea și cercetarea infracțiunilor de corupție. Økokrim este atât o agenție specială de poliție, cât și o autoritate de urmărire penală beneficiază de un spectru mărit de responsabilitate prin cercetarea infracțiunilor grave, complexe și cele care se extind sau

au impact în alte state, cu precădere infracțiuni economice și financiare, de mediu și informatice. Instituția dispune de echipe specializate în urmărirea și combaterea fiecărui tip de infracțiune, inclusiv a celor de corupție, linii de raportare a neregulilor și metode neconvenționale de urmărire, precum interceptarea telecomunicațiilor ale celor suspectați de comiterea unor infracțiuni grave.

Odată cu modificarea Codului Penal, în 2003, tot mai multe cazuri de corupție au fost aduse în fața curților de justiție norvegiene, ceea ce a condus la dezvoltarea jurisprudenței și facilitarea înțelegerii de către companii a limitelor răspunderii penale. Modelul pe care Norvegia îl oferă însă vizează mai degrabă eficiența instituțiilor și autorităților care aplică lege, decât cadrul normativ însuși.

Evenimente

Summitul de Integritate pentru Prosperitate

Transparency International Romania continuă seria de conferințe prin care promovează integritatea ca element cheie al succesului în dezvoltarea mediului public și privat. Până la finalul anului sunt programate trei evenimente de acest tip în Constanța, Brașov și București.

Personalități marcante din sectorul privat, mediul academic și sectorul public vor avea oportunitatea de a discuta despre politicile anticorupție în mediu de afaceri românesc și în societate în ansamblu, o atenție specială urmând a fi acordată dezbaterilor pe marginea rolul pe care sistemul judiciar îl poate avea pentru prevenirea corupției din mediul de afaceri.

Programul conferințelor regionale:

24 noiembrie 2016, de la ora 15:00, Aula Universității Spiru Haret din Constanța, Facultatea de Științe Juridice și Științe Economice Constanța

25 noiembrie 2016, de la ora 10.00, sala Adolph Kolping, Hotel Kolping din Brașov

09 decembrie 2016, de la ora 10.00, sala Mihail Kogălniceanu, Hotel Capital Plaza din București

Cele trei conferințe regionale sunt parte a proiectului "Creșterea rolului sistemului judiciar în prevenirea corupției în mediul de afaceri", finanțat din FONDUL PENTRU RELAȚII BILATERALE.

Referințe

GAN Business Anti-Corruption Portal, *Norway Corruption Report*, accesat în 22 noiembrie 2016, la: <http://www.business-anti-corruption.com/country-profiles/norway>

Organisation for Economic Co-Operation and Development, *Specialised Anti-Corruption Institutions. Review of models*, 2008, accesat în 22 noiembrie 2016, la: <https://www.oecd.org/corruption/acn/39971975.pdf>

Sivilombudsmannen, *Anti-Corruption agencies in a changing world*, 2014, accesat în 22 noiembrie 2016, la: <https://www.sivilombudsmannen.no/aktuelt/anti-corruption-agencies-in-a-changing-world-article3153-1555.html>

Transparency International, *Global Corruption Barometer 2013*, accesat în 22 noiembrie 2016, la: <http://www.transparency.org/gcb2013/country/?country=norway>

Transparency International, *Corruption Perception Index*, accesat în 22 noiembrie 2016, la: <http://www.transparency.org/cpi2015>

Transparency International, *National Integrity System Assessment Norway*, accesat în 22 noiembrie 2016, la: http://www.transparency.org/whatwedo/publication/national_integrity_system_assessment_norway_executive_summary_english

Transparency International, *People and Corruption: Europe and Central Asia*, 2016, accesat în 22 noiembrie 2016, la: <https://www.transparency.org/whatwedo/publication/7493>

Transparency International Norway, *Norway's Integrity System – Not so perfect?*, accesat în 22 noiembrie 2016, la: http://www.transparency.no/wp-content/uploads/sites/10/engelsk_versjon_av_NIS.pdf

Transparency International Norway, *Protect your Business! Anticorruption Handbook for the Norwegian Business Sector*, Oslo:2009

Transparency International Romania, *Guvernele nu fac o treabă destul de bună pentru combaterea corupției în Europa și Asia*, 2016, accesat în 22 noiembrie 2016, la: https://www.transparency.org.ro/stiri/comunicate_de_presa/2016/16noiembrie1/index.html

Transparency International Romania, *Datele Barometrului Global asupra Corupției informații cheie privind România, 2016*, în 22 noiembrie 2016, la: https://www.transparency.org.ro/politici_si_studii/indici/bgc/2016/ComunicatPresaGCB2016TIROro.pdf

Transparency International România

Bulevardul Magheru nr. 28-30,
010044 București România
telefon +4 031 6606 000 / fax +4 031 6606 006
office@transparency.org.ro /
www.transparency.org.ro